

ZAŠČITA DOBROVERNIH PRIJAVITELJEV IN SANKCIONIRANJE ZLONAMERNIH PRIJAV

Milena Podjed-Fabjančič
Pooblaščenka za zaščito prijaviteljev

TRPINČENJE IN KORUPCIJA – MED DOBROVERNOSTJO IN NIZKOTNIMI NAGIBI

Slovenija ni imuna na situacije, ko se v javnem ali zasebnem sektorju začne gonja proti zaposlenim, ki so javno razkrili podatke, informacije in dejstva ter se zoperstavili korupciji, drugim protipravnim in neetičnim pojavom.

Po drugi strani ne gre zanemarjati primerov, ko posamezniki z nizkotnimi nagibi širijo neresnične govorice in vlagajo zlonamerne prijave.

DOBROVERNI PRIJAVITELJI:

1. prijavitelj, tj. razočaran javni uslužbenec;
2. delodajalec, ki je kot pravna oseba zaščiten po Obligacijskem zakoniku, Zakonu o gospodarskih družbah in Zakonu o tajnih podatkih;
3. vodstvo delodajalca;
4. nadzorni organi;
5. javni medij.

PODAJANJE PRIJAV:

1. lahko omejeno s prevlado splošne kulture molka, hierarhičnosti, avtoritarnih odnosov in netransparentnosti,
2. dobrovernih prijaviteljev na nobenem pravnem področju ne bi smele doleteti sankcije ali druge pravno utemeljene negativne posledice,
3. zlonamerne prijave je treba dosledno sankcionirati.

OBRAVNAVA OGROŽENOSTI S PROAKTIVNEGA IN RETROAKTIVNEGA VIDIKA

1. PROAKTIVNA:

- a) spremljanje sodne prakse, prakse Varuha človekovih pravic, upravnih organov in služb: Inšpekcija RS za delo, Komisije za pritožbe iz delovnega razmerja pri Vladi RS, Državnega pravobranilstva glede odškodnin, Urada RS za enake možnosti, idr.,
- b) medinstitucionalno sodelovanje,
- c) krepitev zdravega in etičnega delovnega okolja, npr. s pomočjo načrta integritete.

2. RETROAKTIVNA:

- izvajanje ukrepov po Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK).

Povzetek dejavnikov tveganj neučinkovite zaščite prijaviteljev po predpisanem modelu načrta integritete

	DEJAVNIKI TVEGANJA VIR DEJAVNIKA TVEGANJ <ul style="list-style-type: none"> • ORGANIZACIJSKI POGOJI (O) • ZAPOSLENI (Z) • PROCESI (P) 	OBVLADOVANJE DEJAVNIKA TVEGANJA <ul style="list-style-type: none"> • JE OBVLADAN (ne obstaja) • DELNO OBVLADAN • NI OBVLADAN
5.	Zaposleni nimajo potrebnih znanj in izkušenj za prepoznavanje ter pravno in etično vrednotenje znakov ogrožanja	☐ je obvladan ☒ je delno obvladan ☐ ni obvladan
6.	Zaposleni nimajo potrebnih znanj in izkušenj, kako zavarovati dokaze in zagotoviti pomoč žrtvi	☐ je obvladan ☒ je delno obvladan ☐ ni obvladan
7.	Pravni ali etični relativizem, ustvarjanje interesnih skupin (klik), ki namesto skupnih zasledujejo posamične interese	☐ je obvladan ☒ je delno obvladan ☐ ni obvladan
8.	Proces zaščite prijavitelja ni ustrezno načrtovan.	☐ je obvladan ☐ je delno obvladan ☒ ni obvladan
9.	Proces zaščite prijavitelja ni povezan z zunanjim nadzorom nad varovanjem človekovega dostojanstva v delovnem okolju	☐ je obvladan ☒ je delno obvladan ☐ ni obvladan
10.	upravljanje procesa zaščite prijavitelja ni ustrezno ni potrebnih znanj in izkušenj, kako zavarovati dokaze in zagotoviti pomoč žrtvi	☐ je obvladan ☒ je delno obvladan ☐ ni obvladan
11.	Procesno gradivo in podatki niso primerno zaščiteni	☐ je obvladan ☒ je delno obvladan ☐ ni obvladan

POSTOPEK V ZVEZI S PRIJAVO

Prijavo je treba preučiti:

1. z vidika resničnosti in dobronamernosti,
2. ali je ogroženost prijavitelja dejansko podana in je resnična, oziroma takšna, da jo Komisija za preprečevanje korupcije lahko obravnava z vidika svojih pristojnosti,
3. ali je prijavitelj zaradi prijave korupcije res podvržen povračilnim ukrepom, npr. s trpinčenjem, šikaniranjem ali drugimi oblikami nasilja.

ZAGOTOVITEV ZAŠČITE PRIJAVITELJA

Izhodišča zagotavljanja zaščite prijaviteljev, ogroženih zaradi razkrivanja korupcije, drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj, izhajajo iz temeljnih načel Ustave RS, mednarodnih konvencij, pravnih in etičnih standardov integritete, transparentnosti in odgovornosti.

Zaščita prijavitelja – ukrepi:

1. ZIntPK, ki v 23. do 25. členu ureja zaščito dobrovernih prijaviteljev korupcije;
2. izdaja poklicne skrivnosti (142. člen Kazenskega zakonika): kaznivih dejanj in korupcije ni mogoče prikrivati pod pretvezo, da jih s poklicno ali drugo skrivnostjo varuje kazensko pravo.

ZAŠČITA PRIJAVITELJA PO ZIntPK

KPK zagotavlja zaščito ogroženim prijaviteljem v skladu z ZIntPK ter v sodelovanju z državnimi organi in službami, ki so glede na področno zakonodajo in njihove uradne naloge dolžni zagotavljati pogoje, da lahko vsakdo, v skladu s pravili in postopki, svobodno in neovirano razkrije korupcijo ali druga nezakonita ali neetična ravnanja, ki ovirajo delovanje pravne države in uresničevanje javnega interesa na kateremkoli področju družbenih odnosov in procesov, vse z namenom krepitev kulture spoštovanja človekovega dostojanstva, integritete, transparentnosti in delovanja pravne države.